

HIND 5 SENTI

Õpilasteleht

NR 16

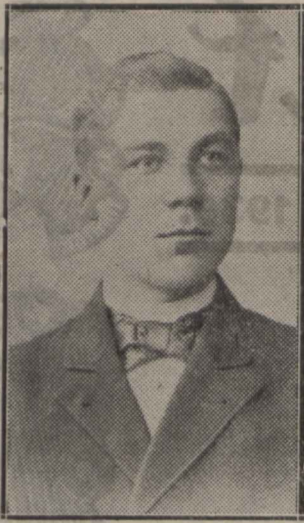
19. VEEBRUAR

1936.



RIIGIVANEM K. PÄÄS
Eesti vabaduse valvur.





A. TÕNISSON
kooliõppurina (1895. a.)

Kindral Tõnisson koolinoortele

Au korrale!

Teie, tänapäeva koolinoored, õpite palju, võib-olla liigagi palju, kuid kannatate ühe suure puuduse all: teie korraarmastus jätab palju soovida. Teadmistest, isegi oskustest pole kaugelki küllaldaselt kasu, kui puudub korratunne, korraarmastus. Sooviksin, et kodu ja kool, kuid eestkätt teie ise seda parandaksite. Igas toimingus, ka kõige vähemas, olitsegu kindel kord!

A. Tõnisson

Vikerlane

Lembitu vaim

I

Magab sügisuneluses koltund loodus surnuvaik, salapärast hõngu hoovab endast iga metsapaik. On sünge öö, uinus päike ka veripunaselt läänes mägama. Läbi metsa aga undab kõle tuul. „Surm... uu-uu... surm!“... vilistab ta huul.

Aga vaata — kaugemal, säääl kingu kallakusel põleb vaenutuli — punalõõmatusel! Juba näha igal kingul eesti malevaid, Lembituga kaasas hulka sõdureid. Läbi ööpimeduse tormab eesti malev, — päästa ennast kaljukütkest, tule appi, Kalev!

Ju igal pool end sisse vaenuvägi seab, kuid verehinda kallist see eest maksma peab. Näe, säääl tormab Lembitu, tal kannul eesti pojad. Puhasta, oh Lembitu, nüüd vaenlastest me kojad!

Ja võitleb Lembitu kui lõvi, noor ja vahva, töötab vabastada köidikutest terve eesti rahva. Nagu heinamaal loogu, langeb mehi ta tapri all, kuid vastas veel siiski seisab tal elus vaenuvall.

Säääl aga kesk tulist taplust ja turma vaenlase

Võistlustöö

odaots toob Lembitule surma. „Surm... uu-uu... surm“, — kaotand eesti malev, viibid miks nii kaua sa veel kaljukütkest, Kalev?“

Nii algas me kodumaal orjuse aheldav paine, kuid veel ei tarretand südameis vere ruttav laine...

II.

Hämaral lumel heljuvad mustad varjud, kurjad, sirgeks löövad seitsesada aastat paindund turjad. Kostab mõökade kõlin, kuulda püsside pragin, siis kuulipilduja surmakülvav ragin. Verehinnal nõuab eestlane vabadust taga, eestlane orjaund kauem ei maga! Ja Toonela väravalt vaatab taplust Lembitu, ei usu ta, et eesti visa hing on surnud ju...

Ja tormab malev vastu vaenlasele kahele, paiskab end Vene, Landesvääri ridade vahele. Keerutab mõõka, ees Lembitu vaim, julgustamas kõiki priiuspäikese aim.

Hoop üks läheb pihta väele punasele ja teine sihitud on landesväärilastele. Kadumas päikse eest orjaloor hall, vajub ju Eestimaalt vaenlaste vall.

On lõpuks kadunud ka pilverüngas viimane, ja vaba orjusikkese seitsesada aastat seisnud eestlane. Nii kallil hinnal toodi tagasi me vabadus, mis kadund vanasti... Elu... elu... elu... võitnud eesti malev, raputanud käe ju kaljukütkest Kalev...

H Kobin

VÄIKE KANGELANE

Oli haruldastelt külm talvehommik. Tuul undas majade vahel ja üksikud peened lumehelbed ei jäänud külmanud maale kuidagi püsima.

Jõhvi alevi ja Konsujärve vahel asuvas väikeses külas oli kogu elanikkond ärevil. Naised peitsid kangaid ja väärtasju, väikesed käisid tööinates ema undrukusabas. Aga küla meessugu, mis koosnes ainult poisikestest, oli kui tina tuhka kadunud. Need tahtsid näha, kuidas see venelaste eelvägi välja näeb. Roniti siis koolimaja pööningule ning vahiti selle aknast sissetulevaid venelasi. Oi, missugused need mehed kõik

olid! Paljud olid pikkade habemetega ja üks oli näost koguni kollane.

Poisid vahtisid hinge pidades.

Kõik nad olid venelastele hirmus vihased ja lubasid neile ütelda, et nad on kaabakad ja röövliid.

Ainult Jakob, pikk 16-aastane poiss siniste silmadega ja valge pääga, seisib kõrval. Ta ei lausunud sõnakestki. Ja kui väike Jüri pöördus tema poole küsimusega, et kas tema venelastele ei ütlegi „kohe suu sisse“, mis ta neist arvab, siis lausus Jakob: „Mis ma neist venelastest ikka vihkan. Mina oskan praegu vene keelt ja minu onunaine on

Võistlustöö

ka venelane. Ma ei mõtlegi venelaste vastu sõdima hakata. Venemaa on ilus maa, ja mina tahan seda näha. Kuis pääsen siis Venemaale, kui ma Venemaaga sõdin? Eesti on ka nii pisike, ei temal ole keisrit ega midagi. Ega sellest sõjast ikka hääd tule, küllap Vene võidab Eestit ja siis tehakse meid kõiki pärisorjadeks nagu vanasti sakslaste ajal. Ei mina taha orjaks saada, mina tahan isand olla — ja sellepärast hoian venelaste poole. Ma üldse ei saa aru, kuidas mu isa nii juhm oli, et eestlaste poole sõdima läks?“

Teised poisid kuulsid Jakobi juttu nagu halvatud. Aga kui see lõpetas, pääsis pahameele torm lahti. Väike Jüri oli nii vihane, et tahtis oma „sõbrale“ käsitsi külge minna. Teised, kes nägid, et ta Jakobilt peksta võib saada, hoidsid teda tagasi ja hakkasid üksteise võidu Jakobit hurjutama. Nimetasid teda ärandjaks, venelaste sabarakuks ja kintsu-

kratsijaks ega lubanud temaga üldse tegemist teha.

Vihastena läksid poisid koju. Ning varsti teadis terve küla, et Jaanits'a Jakob hoiab päris avalikult venelaste poole.

Jakobi ema oli hirmus õnnetu. Ei tema võinud seda kannatada, et külarahvas tema ainsamat poega põlgab, ja ta palus poega pisarsilmi, et see läheks ja ütleks neile, et tema on ikka eesti mees.

Aga Jakob sõbrustas venelastega. Need lubasid talle oma väes veltveebli aukraadi, Jakob oli nõus. Veltveebliks ta muidugi ei saanud, vaid talle öeldi, et ta peab ka tegudega näitama, et ta on venelaste poolehoidja. Ja juhust selleks „kangelasteoks“ avanes varsti.

Nimelt taganes vene eelvägi eesti vägede eest. Kuid eelvägede juhataja arvas, et ta tingimata saaks eesti vägesid lüüa, kui ta saaks rikkuda eesti suur-tükkide lukud. Kuid selleks oleks vaja inimest, kes oleks ilmunud eesti väkke ilma kahtlust äratamata. Eelväe juhataja küsis järeleväe juhatajalt, et kas tal ei oleks mõnda sarnast meest.

Sel tuli kohe meele Jakob Jaanits. Sest keegi ei kahtlustaks ju poega salakuulamise väeosas, kus isa on rühma-ülem.

Jakob oli nõus. Järeleväe juht andis talle täpse juhatause, kuidas ta peab kahurid laskekõlbmatuks tegema. Veel andis ta talle ühe käsigranaadi, millega ta pidi surmama kahuri meeskonna.

Seletati täpne tee ja juhutati, kuidas eesti väes peab rääkima. Kui talt küsitaks, miks ta sõjalinile tuli, siis vastaku, et tulin sõtta.

Et pääseda eesti vägede juure, pidi Jakob minema läbi tiheda metsa.

Jakob läks. Süda peksis tugevasti, rinnus tundus olevat täpselt samasugune raske kivi, kui siis, kui ta varastas naabriaiast õunu. Ta nagu ei tahtnud mõelda, et ta peab hävitama kahurid. Nagu terav okas torkas õige valusasti südame all.

Poisi samm jäi ikka aeglasemaks ja aeglasemaks. Jalad ei tahtnud nagu edasi minna. Küll püüdis ta mõelda sellele, et saab veltveebliks, ning et talle siis terve Venemaa on avatud, kuid asjata.

Uno Käärrik

Eesti elab!

Lõunas, idas Läänemerel,
Sangarsõdur saagiretkel,
Olli muistne eesti meesi,
Tammetugev talutaati.
— Tarkavaimu Taara poega
Nurmeperes keske'ella.

Kui sai töö ja retke-õnne,
Tuli raske raudakulli:
Ülivõimust rammu rauges,
Verevoogu Lembit langes.
— Seitsetsada piina-aastat,
Eestimaa on jälle päästet.

Kalevite käte rammu,
Taara laste vere tarmu,
Olnud relva, mis on kaitsnud,
Vaevat vaimu hinges hoidnud,
— Samal mõõgal eesti rahvas
Rajab endal eluteeda.

Reel

Vabaduspäeval

Võimsalt hüüavad fanfaarid —
kuulutades rahvale vabadust.
Pidulikul sammul rivistunud sõdu-
rid
mõökade tervitades möödunud tri-
büünist.

Lipp tõuseb, langeb möödudes —
rühm järgneb rühmale, —
silm helkimas sõduril vaprustest,
teed näidates rahvale.

Mass juubeldab, kõlamas kiriku-
kell
iidse kiriku tornist.

Hümn heliseb häälel vägeval —
paljastet päade avaldades austust.

On möödud aastate ilusaim hetk,
vaid lootus on südames,
et kaua veel kordub see kaunis päev
Eesti Vabariigi piirides.

Süda läks tal nii raskeks, et ta kuidagi enam ei saanud edasi minna. Võttis ja istus siis kannule jalgu puhkama. Sääli istudes tuli talle meele, kuidas ta isa temaga pisikese poisuna mänginud. Kuidas isa teda armastas ja kuidas ta lootis, et pojast kasvab kord tubli mees. Kuid nüüd korruga Jakob nägi, et ta on kõige viletsam, kes salgab oma isamaa, oma hääoleku pärast.

Kaua istus poiss mõttes...
Ja kui ta siis kannult tõusis, oli ta samm kerge ja pooljoostes läks ta nüüd eesti vägede poole...

Kui hää meel oli isal, kui ta oma poega nägi. Ta küsis koduste elu üle järele ja oli rõõmus, et kõik on terved. Ta küsis, kuidas Jakob venelaste eelväest läbi eesti vägede juure sai.

Nüüd seletas Jakob kõik ära — kuidas ta veltveebliks tahtis saada, ja mis-sugune on selle hind...

Isa muutus tõsiseks, kuid ütles siis, et ta omalt poolt andestaks kõik, kuid emakeese Eesti nimel ta ei saa seda teha. Oma süüteo peab Jakob lunastama.

Ja nüüd olevat seks paras aeg, sest venelane tungib oma jõududega päale, kuna arvab, et kahurid on rikutud. Kui Jakob tahab oma süütegu lunastada, siis astugu ühes isaga lahingusse venelaste vastu.

Iga nooruri parim
sõber on hää

raamat

Eesti raamatu 400 aasta juubeli puhul soovitate ülikirjalikus valikus

teaduslikku
ilu-

noorsoo- ja
lastekirjandust

Alati huvitavaid uudiseid igal alal.

„PÄEVALEHE“ raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplused
Tallinn: Suur Karja nr. 23, telefon 446-11; Pikk t. 2, telefon 428-83

Kuid Jakob põikles. Ta tahtis minna koju, et emale teatada, et ta siin on, muidu ema arvab, et ta ehk kuskil surma on saanud.

Isa teda tagasi ei hoidnud, kuna arvas, et ta poeg on argpüks.

Külm oli isa ja poja jumalagajätt... ja Jakob asus uuesti teele. Tuul oli tõusnud ja tuiskas lund. Tal oli kerge mööda hiilida venelaste asukohast...

Alles keskööl jõudis ta oma kodutallu. Ema oli poega juba murega oodanud. Kuis tundis rõõmu veel emasüda, kui poeg andeks palus kõik halvad teod ja sõnad... Vana ema oli pisarateni liigutatud.

Kuid Jakob ei jäänud kauaks ema juure. Öösel ajas ta kasuka selga ja lubas minna veidi välja.

Ei läinud Jakob tuisku vaatama, ega ka paukuvat küüniust kinni panema, vaid ta hiilis majade varjus kuni venelaste laskemoona laoni. Selle peab ta hävitama! Seda ta teadis, siis on kindel, et venelased ei saa võita eesti vägesid, sest neil pole laskemoona.

Valvurid istusid kõssis tule ümber ja tukkusid. Tasa hiilis ta moonalao keldriteni ja viskas granaadi, millega pidi õhku laskma eesti suurtükid...

Käis vali kärgatus ja kogu maailm oli täis tuld ja...

tema kalmul seisab raudkivist kivi, kuhu on raiutud:

„PUHKA RAHUS VÄIKE KANGELANE, KES SA NÄITASID OMA TEOGA KUIDAS ISAMAAD PEAB ARMASTAMA!“

Noor Lembit

Jsamaale

Siit ükskord käisid üle julmad
tuuled,
kus praegu kõnnib uhkelt eesti neid,
Kus praegu astub julgelt eesti peid,
sääli enne nutulaulu laulsid huuled...

Ei enam mõisnik maona sääli
siugle,
kus käisid vaimud nutulaulul töös;
kus lauldi laule hämarduvas öös —
ei enam seljal kupja piits neil
liugle.

Me isamaa on vaba, vabaks
jäägu!
Kui tungiks siia sisse vaenlane;
siin alati on valvel eestlane.
See pole mitte aate unenägu!

Halloo, halloo —



TILLUKE SIRJE-LILL
RAADIO-ONUUST ISAGA.

Keerutab tormi-iile üle „Estonia“ esise väljaku. Viliseb ja vingub nagu raadiokastis. „Estonia“ vestibüülis löön krae alla ja ronin kolmandale korrale. Riigi Ringhääling.

Koridoris säteb tulekiri:

PALUME VAIKUST.

Nii see algab. Kustki tilgub mähedat melodiat. On parajasti pühapäeva lõunane ülekanne.

Taban meie raadio-onu oma töölaual taga sinises kitlis.

Astub sisse ka hr. J. Rummo, kellela lastetunnid raadios poleks seda, mis nad on.

Koos astume üle koridori. Oleme stuudios. Pilg haarab esimese mulje: Ruumi poolitab rippuv vaheriie, selle tagant kostab helisid. Nurgas kükitab kõhukas kontrabass, ümber jõuk toole, noodipulte, seina ääres kappe. Siin on see vaikne tuba, kus esinevad solistid, orkestrid jne. Siin. Pöördun nüüd raadio-onu poole.

„Mis meeldib meie noorile raadiokuulajaile kõige enam?“

Naeratab. Kogu olemusega, mitte ainult näoga.

„Läbi on lõõnud kuuldemängud. Siis järele aga meeldib neile muinas- või seiklusjutt. „Rõõmu Mati“ on viimasel ajal „loorbereid lõiganud“. Suurim tähtsus aga on, kuidas palu esitatakse ja kuivõrt suudetakse rakendada heliefekte.“

Haaran sõnasabast:

„Kuidas sünnivad siis igasugused loodushääled, tormivingumised ja muud sarnased?“

Taipan, küsimus on tungimine liiga sügavale saladusisse. Aga see teada-tahmine...

„Seda seletada on pisut palju, aga

siin Tartu ja Tallinn!

Mees, kes kõneleb läbi eetri

Raadio-onu F. Moor'iga keskustlemas

eks ta huvitav ole. Tihti saabub küsimusi, et kas siis ikka tõesti tormiga laeval olite jne. Enamikus aitab meid küll vastav heliplaat. Nii Eino Leino „Musti“ puhul kasustasime heliplaati „Mesilase lend“ (Rimski-Korsakov). Kui siis Musti nina erilaste pessa pistis, oli meil nende ärritatud sumin käes. Keerles heliplaat ka J. Jaik'i „Tondirätsepa“ puhul rahva kisa, kuljuste kõlina ja larmiga, samuti J. Parijõe „Hingi päästmas“ puhul.

Kohaseim heliplaat on see, mis on tehtud kord tõesti vastavas olukorras, näit. merel, hommikul metsas jne. Need aitavad palju ettekande elustamiseks. Väikesed kuulajad ütlevad ise, et muidu ikka ainult kuuled, aga siis (heliefektidega) otsekui näed ja tunned, kuis vinge tuul mastikõites vilistab. Hakkab aparaadi ees külm...

Kahjuks on aga meie vastav kogu väga väike. Lätlast-naabreil on neid 200 ümber.“

Raadio-onu silmad on vahepeäl lõõnud särema, tema seletus on elamuslik ning mõjus otsekui küps kunstiline ettekanne. Kisub kaasa.

„Milliseid muljeid olete toonud välismaisilt reisidelt?“ küsin.

„Välismaal, eriti Lätis, esinevad peaaegu alal mikrofonid ees ainult täiskasvanud. Sest on vale, et lapsele piisab vähemast kunstist — vastupidi. Soomes on lastetunnid raadios eriti hästi korraldatud. Koolides on enamikus raadio ja sünnib huvitavaid õppetunde selle kaudu.“

„Ja kuidas elavad meie raadiojänesed?“

„Ah, kaovad. Meil on ju hää kontroll ja viimane lugemine näitab, et kuulajaid on pea 27000.“

Härra J. Rummo, kes kaval-naeratelles kuulanud, lausub:

„Meie jänesed ei kaitse isegi uus jahiseadus.“

„Kuidas esinevad tillukesed „raadio-onud“ mikrofonid ees?“

„Kuni 10 aastased on rahulikud. Mõni isegi väga julge. Üle selle on igal juba oma väike „mina“, ja no siis on juba neil enne klaverimängu näpukesed higised. Ja pääle on tõsise andega esinejad ikka alul ärevuses, mitte „lambi-ega rambipalavikus“, vaid loomiseelne hingestus. See on mulgi praegu.“

„Mis huvitavat on ringhäälingu elus tulemas?“

„Muud midagi, kui katsume hakata andma enam reportaasi otse kohtadelt. Kuna meil puudub praegu heliplaate

ülesvõtte seadeldis, siis on halb mikrofonid ja lohiseva juhtmega alati, eriti talvel, kohapäle minna. Soome kasutab sellist reportaasi palju. On ka huvitav. Näit. anda loomutruu pilt sadamast, lennujaamast, tehaseist, laevadelt, trikikojast jne.“

Meil on reportaasi kasutatud vaid paaril korral, noorkotkaste tuvilast ja J. Watt'i 200 a. sünnipäeva puhul masinaist. Viimise mikrofonid tuvilasse ja sääl tuvide kudrutamise ja lennusahina taustal toimus kõnelus.“

Varsti algab võimsama saatejaama ehitamine, vahest tuleva a. jaan.-veebr., Türi ümbrusse, siis paraneb mõndagi.

Veel ei anna kõige teadahahtmine asu ja polun jutustada hr. Feliks Moor'i midagi enesest.

„Kuidas saite raadio-onuks?“

„Eesti ringhääling alustas oma tegevust 18. dets. 1926. Ja saabus juhus, mis tõi mu ringhäälingusse, 6. veebr. 1927. Töötasin siis stuudio-teatris. Isa tundis ringhäälingu asjaajajat ja see kutsunudki mind, sest suhtuti alul ju ringhäälingusse puht eesti skepsisega. Kord isa tuleb koju ja ütleb: Tule, loe neile öise naljapärast üks lugu, neil ju inimeste põud. Ütlesin, hää küll. Lähen. Viguripärast.“

Esimene päevauudiste lugemine õnnestus. Hää oli kohane. Paluti siis kaastöölise perre. Lõin kõige muu päale käega ja läksin uue asja teenistusse ja — siin olen praegugi. Esimese lastetunni pidasin märtsis 1927 ja varsti pärast seda hakkas saabuma kirju „raadio-onule“. Kes mu „raadio-onuks“ ristis, ei tea. Aga nii neid tuli.“

„Milline tunne on või oli alul, kõnelda nähtamatuile kuulajaile?“

„Praegune ei tule ju enam arvesse aga alul oli veidi ebamugav küll. Mõtle äkki: kas sind keegi üldse kuulebki, võibolla on kõik tühi töö ja vaevanagemine.“

„Millised on olnud huvitavamad või raskemad hetked „halloomehe“ kutses?“

„Õieti on kogu töö läinud viperuseta. Ometi on meele jäänud hetki raskemaist reportaasidest. Üks selliseid saunu oli Rootsi kuninga külaskäigul. Pidi ju igal pool, kus majasteet end näitas, mikrofoniga kohal olema. Sadamas olin vastas ja niikaua, kui kuningas lina kaudu Kadrioru lossi sõitis, olin mikrofoniga juba kõige lähemat teed sääl ees. Nii rabele päev läbi, ja kõnele inimesist ja asjust, keda hästi ei tunnegi. Oli ju kuningal arvukas saatjaskond, komisjoneid jt. Olukorra päästis „Päevaleht“. Seisin mikrofonid ees „Päevaleht“ käes. Vaatasin sellest pilte, all-

kirju, siis kojahärradele näkku ja kõnelesin, mida see või teine külalisi teeb. Raadiokuulaja aga imestab — kust „raadio-onu“ tunneb kõiki!

Reportaaš on raske, sest siin pole aega nähtut-kuuldut läbi mõelda, kõik peab hetkeliselt sööstuma eestrisse. Tülikas on ka traat, mille peab alati mikrofonni juurest vedama saatejaamani. Välismaal on selleks autosse monteeritud lühilaine-saatja. Nii on hõlpus kaasa liikuda ja näha kõike. Studios võetakse see vastu ja saadetakse kohe edasi üle maa“

Huvitavaid hetki oli veel. Soomes, kui nägin, kuidas lugematu parv lapsi oli Oulus tulnud oma „raadio-onule“ — Markuse-onule — jaama vastu“.

Meie „raadio-onu“ naeratab eneses. Vist on mälestus veel praegugi selge. Siis jätkab:

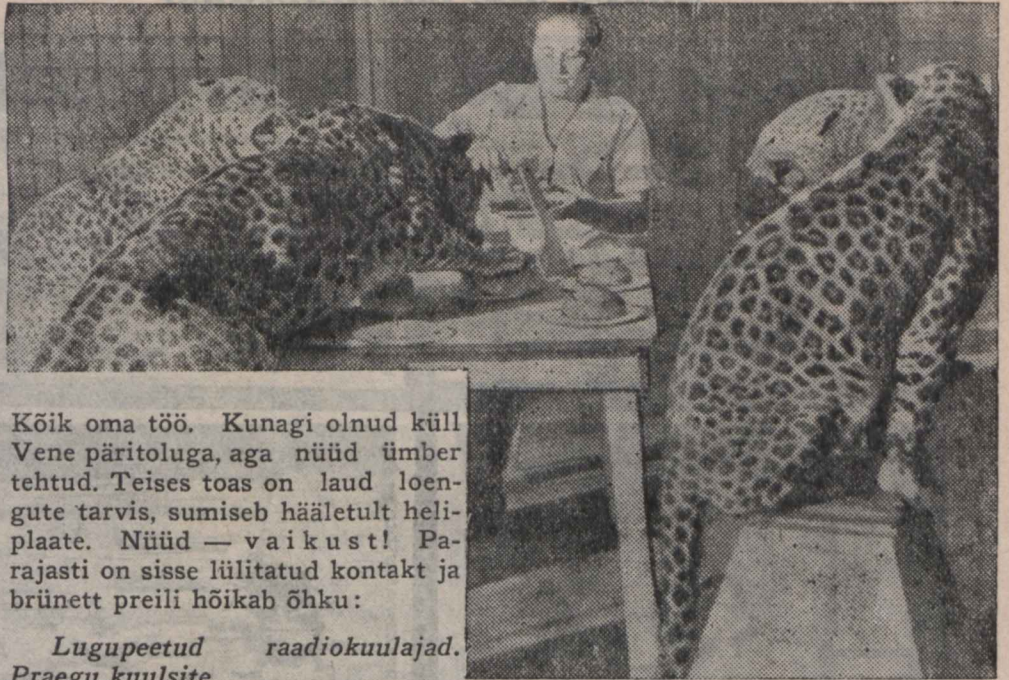
„Meilgi on side kuulajatega hää. Aina tuleb kirju, tänusõnu, kus tihti isegi foto juures ja mõni maalitud alles trükitähtedega. On tulnud kirju, millel aadressiks ainult:

RAADIO-ONULE TALLINNAS.

Lõpetan.

Palun veel fotot ja saangi ühe, millel meie „raadio-onu“ oma väikese Sirje-Lillega.

Teeme veel koos matka ringhäälingu „nõiaköögis“. Vaatlen riidega trapeeritud stuudioruumi ja satun siis tahvlite, traatide, nupude, kruvide, kangikeste, hoobade ja 1000 ei-tea-mis eseme ruumi.



Kõik oma töö. Kunagi olnud küll Vene päritoluga, aga nüüd ümber tehtud. Teises toas on laud loengute tarvis, sumiseb hääletult heliplaate. Nüüd — vaikust! Parajasti on sisse lülitatud kontakt ja brunett preili hõikab õhku:

Lugupeetud raadiokuulajad. Praegu kuulsite ...

Nüüd võib jälle kõnelda. Raadio-onu ja hr. J. Rummo muigavad: ega ta nii kole olegi.

Mind aga huvitavad seinatäied kappe, milles hoitakse heliplaate. Küsin arve ja selgub, et tuleks istuda 10 ööd-päeva järjest, kui tahetakse kõiki plaate läbi mängida. Igatahes harilik inimene, kui ta

VAAT KUS ALLES KIISUKESED!

just Gandhi ei ole, sureb enne küll nälga või janusse.

Surun sõbraliku „raadio-onu“ kätt ja lahkun. Koridoris veel kuulen mahedat viisi ja vilgub:

PALUME VAIKUST.

Elmar T.—

Värdi kiri

Üle töötanud

Armas onu!

Vajan Sinu hädad nõu ja abi nii kiiresti, kui see vähegi võimalik, sest muidu juhtub katastroof — see on nüüd jälle uus sõna, aga küll Sina aru saad.

Mul on sõber. Sa tead, kuidas ma olen kiindunud oma sõbrasse kogu oma koolivennaliku innuga. Mõtlen ometi, millise kurvastuse valmistab mulle mu ainus, hää sõber! Ta jäi haigeks. See on — ta esiteks puudus koolist ja siis ma mõtlesin, et ta on haige.

Otsustasin siis teda „kaema“ minna. Võtsin poemehelt võlgu veel kolme sendi eest pränikuid, et kuidas sa lähed haiget vaatama palja käega ...

Olin hirmsas hirmus. Ei julgenud kuidagi uksele liigutada, mõtlesin, kui äkki ütleb keegi uksevahelt ... et ... sõpra polegi enam... Nutsingi juba ette ära. Võtsin ikka viimaks julgust ja astusin sisse. Näen! Oh sa heldeke. Sõber pikali voodis maas ja haige! Aga eluvaim veel sees! Vaesekesel isegi jalakesed taeva poole tilluli! Lähenen siis

haigele kikivarvul ja küsin sosinaga:

„Mis sul, kallid sõbrake, viga on?“

„Kas sa ei näe siis, ma olen haige!“ vastas sõber mulle mornilt. „Kõik haiged on pahurad,“ tulid mul kellegi sõnad meele ja ma ei pannud siis ta tusast tooni mikski.

„Kas sul kõht valutab?“

„Ei valuta!“ vastas sõber jälle ja lükkas oma vasema varba päris pühapildi alla, mis rippus voodi kohal.

„Kas sul on siis päavalu, kange nohu kõhaga ... või ... või ei ole sa muidu terve? ...“

„Ei, midagi niisugust ei ole!“

„Mis haigus sul siis on?“

„Ma olen üle töötanud! Saad aru, ja sellepärast ma ei saa koguni sellega aastal kooli tulla!“

„Oh sa mu helde taevast, küll see võib kole tõi olla! Ei mina küll jää eladeski säärasesse haigusse! Mul ju see tegemine ja õppimine nii aeglane ja tahtmist vastu,“ mõtlesin iseeneses ja küsisin siis jälle kohe:

„Kui palju sa siis õpid päeva kohta, et oled nii rängalt üle töötanud?“

„Ma ei õpi üldse. Pole ma veel sel aastal kordagi raamatut kätte saand, ega kirjutand. Ja kuidas ma saangi

seda teha, kui ma olen juba isegi üle töötanud ja haige.“

„Mis tööga sa siis nii oled end ära kurnanud?“

„Käin iga päev hullu moodi suusatamas ja kelgutamas. Nii kui koolist lahti saan, kohe suusad alla. Ma ei jõua kunagi enne pimedat koju. Kas see, sinu arust, pole siis töötamine?“

„Jah, kui rumal ma olen! Ma oleks sinu haigust kohe pidand märkama näost. Näed ju kohe haige moodi välja, nii roosa ja priske kui tõbine kunagi! Andesta! Sa, vaeske, pead nüüd kogu aja voodisse jääma! Tunnen kaasa!“

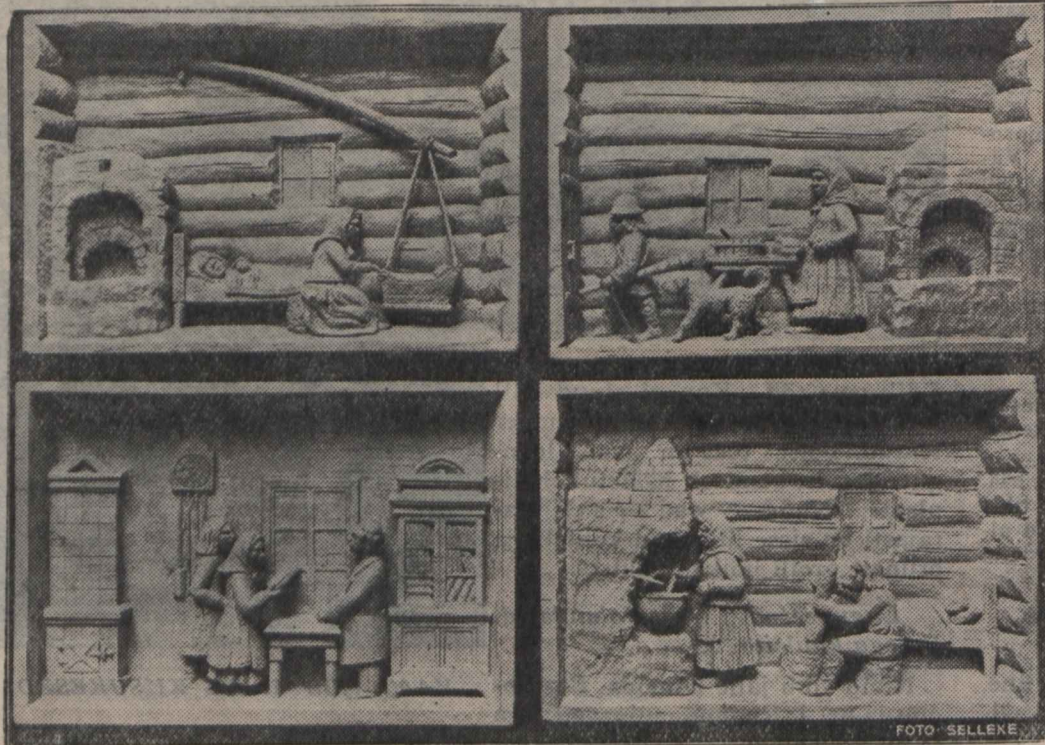
„Loll! Ega siis ületöötamise haigust arstita lamades. Võin kõike teha: süüa, juua, joosta, kelgutada ja uisutada, aga nii pea kui näen õppetükke ja nende ülekohtusi nõudjaid, siis on mul ületöötamise haigus kohe pääl.“

Nõnda seletas mu õnnetu sõber oma haigusest ja krõbistas ise mu pränikuid. Kas see ei ole kole haigus küll, onuke! Sina oled tuttav nende arstimatega, mis kasvavad kodumaal. Ehk tead mõnda parajat soovitada. Ei või ju lasta inimest surra ületöötamise tõppe.

Ootan sinu kiiret nõu ja abi!

Värdi.

Jakob Jõe puunikerdusi



Eesti Rahva Muuseum on hiljuti omandanud huvitava kogu puunikerdusi, mis on valmistatud Pärnus elav puunikerdaja Jakob Jõgi. Nikerdused on tehtud kasepuust, neid on kokku 14 tk. ja kujutavad eesti taluinimeste elu. (Kõrvalpildil on neist: Lapseiga — Karjane ja perenaine — Pruutpaar õpetaja ees — Talvehommik tares.

Vanasti olid eesti talumehed väga osavad nikerdajad, nagu näeme muuseumis olevate puuesemete kaunistusist. Et see osavus mitte ainult kutselistele skulptoritele pole pärandatud, näitavad käesolevad, kompositsioonilt ja asivormilt väga huvitavad ja omapärased teosed. Neis sobib primitiivne (lihtne) vormikäsitus suurepäraselt nende sisuga. A. P.

TEHAKSE

1. Linoollõige ja puulõige

Õige linoollõike ilme on see, et temas on trükivärviga pindala rohkem kui värvita pinda. Ei ole õige, kui linoollõikes katsume järgi lõigata mõnd tavalist pliiatsi ja sulejoonistust. Linoollõike jaoks peab kavatsema (materjali ja lõiketehnikaga arvestades) joonist. neil põhimõttele, et eraldiseisvaid musti jooni ja täppe oleks võimalikult vähem (neid on raske lõigata, trükkides murduvad aga hõlpsasti). Esemel pildil vormime mustadest ja valgetest laikudest ja valgetest joontest, mis on üksikult, tihedalt rööbiti või ristamisi. Muidugi võib ju lõigata ka teisiti, kuid linoollõike kunstilist erilist meid siis ei saavutata.

Materjal linoollõikele: kas tavaline pöranda-, laua- või tahvlilinooleum või jälle eriti selleks valmistatud linoleum. Tööriistad: tavaliselt suleterasest pöitlikesed. (Tif-linoolipöitel, nr. nr. 1, 2, 3, 4, 5, aitab aga ka numbritest 2 ja 4, kuna 5 aset täidab tavaline taskunuga; pöitlid müügil à 10 s. tükk) Paberile tehtud kavand (joonistus) kopeeritakse paberi abil linoolile või joonistatakse otseselt linoolile pliiatsiga või tuššiga.

Kui kliše on lõigatud, siis määratakse ta trükivärviga, õhuke

ühtlane kiht ja tugeva vajutuse abil pressitakse temale pandud paberile äratõmme. Käsitrikkides saab tarvilise vajutuse klišeel olevat paberit luust nühkuriga hõõrudes. Kliše värvimiseks on aga parimaks abinõuks väike kummivalts, mida fotograafid kasutavad. (Trükkivärv hõõrutakse klaasitükil valtsiga laiali, kusjuures valtsile jääb ühtlane värvikord).

PUULÕIGE tehakse niisamuti kui linoollõige, kusjuures aga linooleumi asemel on tasane sile puuplaat ja pöitlid tusedamast materjalist. (kuid nendegi terad peavad võimaldama lõigata peeni jooni). Puugravüür on täielisem liik puulõiget. See tehakse tavaliselt plaadile, mis puupakust ristipidi saetud (Lõige siin puukiu otsadesse, mitte küljesse). Selle juures on tarvitusel päale pöitlite veel nn. pistikud ehk torgid. Nendega kriimustatakse tõmmates või lükates kõvasse puusse jõhvpeened jooned. Siis on veel olemas nn. paralleelpöitel, mis tõmbab laia vöödi peentest joontest korruga. Üldse puugravüüris on kõik jooned õhemad, õieti ainult kriimustused ja sellepeab plaad olema enne lõikamist otse klaasina sile, et lõikamata kohad trükkisid pinnaliselt musta.

Puulõike ja -gravüüri õige ilme on samal põhimõttel saavutatav, mis linooll. puhulgi. Trükkimine toimub niisamuti. Mõlemad on nn. kõrgtrüki tehnikad.

Puuna tarvit. meil vahtrapuud, plaate valmistada saavad tislërid. Häade pöitlite valmistajat meist-

rit aga Eestis veel ei ole, sellepärast neid tuleb tellida välismaalt (Pariisist). A. P.

Loomingu-võistluse asjus

Uus loomingu-võistlus on välja kuulutatud lehe eelmises numbris. Võistlustöid hindab toimkond koosseisus: Joh. Käis, O. Luts, M. Nurmik, J. Parijõgi, Jaan Roos, J. Sütiste ja Ed. Tasa. Toimkonna poolt eelvõistlustele pääsenuks tunnustatud tööd ilmuvad lehes „Me oma sulega“ nurgas märgi „V.“ all või mujal „Võistlustöö“ nime all.

Toimkond soovib võistlejatele silmas pidada järgmisi nõudeid:

Tööd olgu originaalid ja kirjutatud tavalises vihulehe kaustas paberile. Autori nimi ja muud lisandmed (elukoht, vanus, kool, tellimise nr. ja aadress) märgitagu töö ülemisele äärel. Tööd olgu sisult ning keelelt lühidalt ja asjalikud, samuti ka korralikult kirjutatud ainult paberi ühele küljele. Töö keskmiseks pikkuseks tuleks pidada 1—3 lehekülge. On kasulik jälgida lehes seni ilmunuid ja veel ilmuvaid „Me oma sulega“ nurga juhiseid.

Joonistuste ala piirdub graafikaga (pliiats, tušš, linool ja gravüürid), mida võimalik lehe jaoks klišeerida. Linool- ja gravüürtöödele saadetakse kaasa originaalklišeid.

Tehnika vallas võistlevad mitmesuguste leiutiste kirjeldused, mida lugejad teinud kas tehnikas, igapäevases elus, erikutsete alal, mängudes jne.

Päale niitsumise ning korisemise sügaval kurvus, ei vastanud Kiopo midagi. Kuid tema vaikimine oli juba küllalt vastus. Kogu ta keha andis selle vastuse.

Kui Kiopo viimaks rahulikumaks oli jäänud, ajas Tolmune Täht enda üles. Ta pani käed hundi kaela ümber ning sosistas temale pea rea pehmeid, lüksu- vaid, imelikke indiaanlaste häälteküüsi. Sõnad näisid olevat magusad nagu metsikute pirnide ja sarvi-mar- jade mahl; need tundusid sisaldavat tuult, mis tuhan- deid kilomeetreid üle preeriade on kihutanud, ja tuge- vate ojade sulinat, ning sääraseid häälid, mis laenatud metsikult loomadelt ning lindudelt. Kiopo ei mõist- nud küll sõnu, mis üle ta venna huulte voolasid, kuid ta mõistis neis seda looduse igavest keelt, mis süga- vana on kui inimeste sõnad.

„Ükskord jooksin ma sinu käest ära, väike vend, sellepärast, et see nii olema pidi, kuid nüüd tahan hoolitseda selle eest, et sa ise mu käest ära ei saa.“

Vasiti ta rinnale, näitas hambaid ja urises. Oli nii, nagu tahaks ta öelda:

Hulk aega läks enne kui Kiopo rõõmuarvus nii- kaugle vähenes, et Tolmune Täht tahtis üles tõusta. Igakord, kui pois niisugust nagu tegi, nagu oleks tal himu enmast jälule ajada, pani hunt esikäpad tuge- vasti ta rinnale, näitas hambaid ja urises. Oli nii,

mata, ning selle sekka koguni haugatas korra tagasi- hoidlikult.



A. W. HUPEL (1737—1819). — Eesti vanem kirjanik, keele- mees ja teadlane. Kirjutas eesti keele grammatika, mis sisal- das ka esim. eesti sõnaraa- matu. Hupeli kogu toodang koosneb enam kui 50 köitest.



OTTO WILLEM MASING (1763—1832) arendas kangelt ja saksikult kõlava eesti kirja- keele elavaks ja rahvapära- seks, pannes aluse hilisemale eesti ajalehekeelele. Ta juhtis tähelepanu vana kirjavõlli puu- dusle ja hakkas esimesena tarvitama õ-tähte.

O. W. MASING — 1821.

Põllu tööd teeb iggamees
Omma palle higgi sees.
Nitto Jummal vihitud hatti,
Tehko itta pallaw patti!
Laiskus polle õnne toond,
Nõnda Jummal jedda loond.

Masingu toimetatud „Maarahva Näddala-Leht“, eesti ajakirjanduse „vanaisa“, kirjutab oma 6. n-ris, 9. veebr. 1821 a.:

Tarto lin

on Ria ja Tallina maal kõigevannem lin: temma on praeg- o seitse jadda ja üheksakümmend aastad seisnud. Üks Wenn-

mad lähuvad üksinda preeriasse, et võiksid salaja ning halv. Tema ja hunt teevad alati arstimit. Sellepärast nud, selles päale kui ta külasse tuli. Poiss on samuti „Hunt on halv,“ ütles ta. „Midagi ei ole hästi lai- vese Hauduja haal. Ta kõneles ruttu ja väga tungivali. Niid korraga kolias haal, mis Tolmusele Tähele oli keegi teine.

ainult jooksev Hunt tohib ta minema kihutada, mitte selles, et ei tohi Kiopole mingit kurja teha, ning et dest selgus, et koosolekul valitses ühtlane meeleolu Hunt tuleks sundida hundi ära ajama. Kõigist kõne- Mitmesugused teised kõnelejad arvasid, et jooksev ka poisile. Poiss teab palju asju huntidest.“

preerias ringi. Kui hundil arstimit on, annab ta seda „Hunt on alati poisiga ühes. Üheskoos uitavad nad Selle järele rääkis teine haal:

sel hetkel enam midagi ütelda. Haal vaikis. Nähtavasti polnud Täpiline Öökullil peab valvama.“ see võib olla väga häa arstim. Aga hundi järele üksindane usub koguni et see olevat väga tugev ar- tisti on ta väga palju arstimit kaasa toonud. Suur ta. „Viis kuud on sellest möödas, kui ta ära läks. Vis- „Hunt on tulnud tagasi jooksva Hundi telki,“ algas neleja oli Täpiline Öökull.

ga Tolmune Täht võis kuulda selgesti iga sõna. Kõ- jäi vaikseks. Siis kuudus kellegi haal.

jedda pimmedust futzus temma õhs. Ninda jaih öddand⁹ nind jaih hohmid¹⁰ je esšimenne päiv.

1 löi. 2 lugeda: maa (pikk täishäälik märgiti nagu saksa keeles pikendus -h:ga). 3 tühi. 4 paljas. 5 paratu, mää- ratu. 6 liikumas. 7 vete pääl. 8 saagu valgus. 9 õhtu. 10 hommik.

HEINRICH STAHL 1637, kirikulaul.

Alhastus / jedda / willitus¹ nind wain peap idas² ehl³ teima / perrast tulsep noppedastie / je ün teickelt poh- lelt / Jummal woip sünnu willitusje waickstama / nind sünd rõhmo fahs⁴ töitma.

¹ viletsus. ² ikka. ³ eel. ⁴ rõõmuga.

MARTIN GILLÄUS 1656.

Seija armas Jesu Christe
Igtas¹ meije Waja sees /
Sihs fahs² jeisme tainist püsti
Perre / Lapset / Naine / Mees.
Tallust Kurrat hirmota /
Sihs mej ellam' Rahwo ta³
Nind je ees sind kihtne⁴.

¹ ikka. ² siis ka. ³ siis me elame rahuga. ⁴ kiidame.

Mag. GUSTAV JOH. LAURENTIUS 1686.

Weel ollen Wangi-Torni sees,
Ep olle Pehsmist tehta¹;
Se Rist on igta Pehw² mo ees,
Nink kinnitap mind jehda³
Kuj kaur⁴ pehn⁵ minna waine sihn⁶
So jures nehma⁷ Waino nink Pihn,
Nink Nutto-Deiba jöhma?

¹ päästmist teada. ² iga päev. ³ jääda. ⁴ kaua. ⁵ pean. ⁶ siin. ⁷ nägema.

Nüüd liigutas ennast kogu ning libises pimedusse. Tolmune Täht järgis talle salaja. Esiteks peatus ta Tolmune Öökulli teigi juures. Tolmune Täht nägi teda sisse minevat, ning nihutas siis ennastki teigi taga küljeni. Ikka veel kolias seest vaikne trummilöömine,

keegi hiline küllastaja oli, mispärast mässis ta ennast minna. Ta kartis ju pimedust. Ning kui see ainult nud tema vanaema komme, pääle õo tulekut veel välja peitis ta kehavorme. Tolmune Täht imestas. See pol- luurel. Ta oli pääst jaluni mähitud mantlisse, mis oma vanaema teigist. Ka see seisis liikumatu, nagu guilolevana valvel seisis, nägi ta ühe kogu lahkuvat loitis, kus see alles süüdati. Kui Tolmune Täht pin- kus, selle järele, kus tuli kustus, kus see haledamini ruse, säärase, mis alalõpmata laagrit mööda ringi lii- ning sai pimedaks. Tulipaiste löi aga siiski häma- vahapääl oli juba õo saabunud. Taevas läks pive vaid hililis jälle välja.

Kolmanda päeva õhtul, kohe pääle päikeseloodan- gut tuli ta preerlast tagasi ja ajas veel oma isa hobused ööses koju. Laagri tuled põlesid suures lõkes, ning tihedas hämaruses liikus siin ja seal tumbledid kogusid. Täpilisest öökulli teigi ees seisis väike grupp inimesi. Teigis löödi tasakesi trummi, mis kuuldus nagu arsti- mistoimingu sissesejuhatas. Tolmune Täht vaatas uudis- himulikult ringi, kuid läks siis edasi. Kui ta isa telki jõudis, oli õhtusöök juba valmis. Kuid ta ei läinud nagu tavaliselt, mitte kohe magama pääle õhtusööki,

Tartu murdes.

ADRIAN VIRGINIUS 1686. Matt. 8, 28—32.

28. Nink kui temmä tolle pohle Jerve tulli neide Ber- genseenride Mah sisse / sis tulliva temmä wašta kah Kur- ratist waiwatu Jumimesse / ne tulliva Saudu sissest wälja / ne olliva wäega hirmsa / nida ¹ et kah teate ² jedda Peed es woi kärwä ³.

29. Nink nähe ⁴ nemmä tennitiwa ⁵ / nink ütliwa: Mes om meil sinno ga teggemist / Jesu Jummalä Poig? Olle sinna siija tullnu meid enne Miga waiwama?

30. Ent kärwä ⁶ neide mant olli juhr Sull Zifur Karjan.

31. Nink ne Kurrati palliwa ⁷ tedda / nink ütliwa: Kui sinna meid wälja ajat / sis anna meile Lubba se Zea Sulga sisse minnä.

32. Nink temmä üttel neile: Minge. Kui nemmä nühd olliva wälja lännu / siij lähiva nemmä se Zea Sulga sisse. Nink nähe / se terve Zea Sull ajeti ülle se kõrge Jerve ⁸ Jerve sisse / nink kohliwa ⁹ wee sissen erra.

¹ nõnda. ² keegi. ³ käia. ⁴ waata. ⁵ nurisesid. ⁶ kau- gel. ⁷ palusid. ⁸ kalda. ⁹ surid.

JOHANN HORNUNG 1695.

Kui Meg hakkas Rätte joudma / et Jummal Jerusa- lemna Linna / ning Juda Rahwa päle omma wimist Wihha tahtis lasta käia / ninda kuuda Prowetid ja Jesand Kristus isse neile ähwerdades ollid enne üttelnud / siis on nisuggusid Tähte enne nähüd: Üks jawwaga Täht / õtjega Moot / on Daewas nähtud / seamma on terve Wasta Linna kohhal seisnud / ninda / et iggamees jedda on näh- nud.

KÄSU HANS 1709.

Oh! ma waene Tardo Siin ¹
Mis sündi nüüd siin minnoga,

mingi saladus. Iga teigi uksekatte taga varjas end veel tunnetav, aga iga teigi uksekatte taga varjas end öhus. Midagi haruldast toimus laagris. See polnud rahutuks. Ta ei teadnud, mis see on, aga midagi oli päeval pääle Kiopo tagasitulekut sai Tolmune Täht

Esimesil päewil ei juhtunud midagi; aga kolmandal usklikud silmad, mis hoolikalt vaatlesid nende rada. Kiopoga kahakesi preerlastesse läksid, jäljitsid neid umb- dest. Juigelt waatas ta igapähele silmi. Aga kui nad süda ulespoole otsesegu kotkas. Võidurõõm säras silma- suur rõõm. Nüüd, kui tal jälle Kiopo oli, tungles ta saatjale. Poiss hoidis paa püsti; tema südant täitis läbi laagri sammus, wõis ta tõepoolest uhke olla oma pidid kartma. Kui Tolmune Täht, Kiopo tema kannul, liikmed olid välja kasvanud. Ta oli olewus, keda kõik temast juba õige hundi. Ta rimakorv oli tugew, ta enam poolkasvanud hundinooruk. Pikk talv oli teinud Siiski Kiopo segas neid nüüd vähe. Ta polnud hiiligus; kõik koerad teadsid, häda luusib öhus.

Uhekski hetkeks ei kadunud Siikhi silmades kurt ainult oli üks arwamine: hundi tagasitulek on halb, kõik, erakordesteks jäi see Ingu ikkagi. Laagri koortel ka hädä tähendada. Siiski, oli see hää või halb, üks- põhjalikult peab kaaluma. See wõis halba, kuid wõis kunst. Sellest räägiti telkides nii nagu milllestki, mida Nagu kulutuli lewis laagris teade Kiopo tagasitule-

I g a v e n e H a n d u j a k ö n e l e b .

ÜHEKSAS PÄTÜKK.

Berratu ma olle siin:

Des woib mo peäle kaeda ²?

Mo Pat mulle teggi jedda,

Et mul johu ³ ni juur jedda ⁴

Sedda pea nüüd tundma siin.

Oh, ma waene Tardo Siin.

¹ Tartu linn. Käsu Hans, esimene eesti soost luuletaja, pani need kaebe- ja õhkamise sõnad suhu Põhja-sõjas tsaar Peeter I poolt hävitatud Tartu linnale. ² kaevata. ³ juh- tus. ⁴ häda.

ANTON THOR HELLE 1739, Rutt I, 1, 2.

1. Ja neil päewil sündis, kui kohtomoißtjad kohwi moißtid, et nälg olli Juda maal ja üks mees läks Betlem- mast Judamaast ärra, et ta pidid kui woõras Moabi wälli- sel maal ellama, temma ja ta naene ja ta lats poega.

2. Ja jelle mehhe nimmi olli Glimelen ja ta naese nimmi Woomi, ja temma kahhe poja nimmi Mahlon ja Kiljon Ewratimehhed Betlemmast Juda-maast, ja tullid Moabi wällise male ja ollid seal.

FRIEDRICH G. ARVELIUS 1782.

Üks poltfamaa mees, kes pitt ja priist olli kaswust, nenda kui seal maal paljo suuri mehhi leitaffe; se tuli allo- taggoße maale üht suggolast katsuma ¹. Seal ta leidis enna- miste üsna piisofest rahwast: naese mehhed, kel abbemed juus ollid ja isse kui poisfikesjed: wägga harwast üht meest, kel wähhetti ² mehhe tehha ollets olnud.

¹ vaatama. ² vähegi.

JOH. W. L. v. LUCE 1807.

Üks wanna tallomees nimmega Mardi Mart, Rihelkon- nast pärrit, sai omnast Herrast juure hulla rahhaga Tal- lina läkitud. Ta mattis rahha kotti diete hästi heinde sisse, ajas omma teige jantimat kasjofast ülle ja sõitis ärra.

Suusatamine

PIDURDAMINE ALLASÖIDUL.

Mäest allaliuglemisel pole alati mitte võimalik takistusest mööda sõita või sõiduhuost saadud kiirust kasutada, seepärast peab suusataja oskama suuski juhtida, sõidukiirust vähendada ja tarbekorral isegi peatuda.

PIDURDAMINE SUUSKADE ABIL.

1. **LUMESAHK.** Keret ette kalutades ja jalgu põlvest veidi kõverdades vajutab suusataja kandadega tugevasti suuskade sisemisile äärile, surub seega suusad tagant laiali, nii et suuskade esimesed otsad jäävad kokku. Olles väliste külgedega pool-risti sõidusuunale, suusad libisevad nüüd aeglaselt. Jalalihased hoitakse pingul, et suusad ei jookseks risti.

2. **LUMESAHK KAAREGA** tehakse samuti kui lumesahk, ainult selle vahega, et keha raskus viiakse kord ühele, kord teisele jalale ja seetõttu allasõit toimub kaartena.

3. **PIDURSÕIT.** Mäest põiki alla sõites keharaskus asetatakse mäepoolsele põlvest kõverdatud jalale, kuna teine jalg pidurdab sõitu nurga all hoitud suusa sisemise servaga.

4. **PIDURKAAR.** Libisemise kiirust võib vähendada ka sellega, kui „lumesahas“ kirjeldatud viisil ainult üks suusk sahana hoitakse, kuna teine otsesihis libiseb. Mäest laskumine toimub siin kaartena. Keharaskus asub mäejalapoolsel suusal. Äärmisil võimalusel kasutatakse pidurdamiseks ka keppe.

KAARED.

1. **TELEMARKI-KAAR.** Kaarel vasakule parem suusk libistatakse sammu võrra ette, nii et suusa nina asetaks parema jalapöia juure. Mõlemad jalad on põlvest kõverdatud. Kere on püstloodis ja ta raskus viiakse paremale jalale. Vasakule suusale toetub ainult saapanina, mis suuska järel veab. Käed aitavad hoida tasakaalu, kepid hoitakse alumiste otsadega pisut tahapoole. Nüüd rõhub suusataja jalakannaga rohkem parema suusa sisemisele äärele, surudes tema tagumise otsa väljapoole, mille tõttu parem suusk hakkab pöörduma. Selle tagajärjel suusad moodustavad nurga, mis pikkamisi suureneb. Nurga suurenemisega kallutatakse ühtlasi

Job. Kelder

Võistlustöö

Raamat sõbrana

Oli üks neid imelikke suveõhtuid enne päikese loojangut, õhtud, mis harilikult saabuvad pärast kuumapäeva. Avatud aknast hoovasiid sisse magusad aroomid, salajane hellus paitas keha, ning hinges ärkas kummaline igatsus. Sel õhtul tajusin esmakordselt, et ei suuda kaua nii üksinduses ilma sõbrata olla. Tookord olin pettunud oma paremas sõbras, ta oli jätnud mu unustusse. Mina aga lamasin haigena juba kaua üksinda...

Keegi tuttav oli toonud mulle mingi raamatu. Raamat vedeles mu öölaual, ma polnud teda veel avanudki. Olin ju väike karjapoiss, vabas looduses uidanud, kuid nüüd äkki oli haigus piiranud mu vabadust.

Igavuses haarasin laualt raamatu, peaaegu meelepahas sündis see. Avasin ja hakkasin lugema. Mida kauemini lugesin, seda enam muutus süda soojemaks. Olin nüüd õnnelik, et keegi mind enam ei seganud, värisin ärevusest ja õnnest. Nii väga tuttav oli mulle raamatus kirjeldatud sündmus väikesest poisist, ta elust, mõttest ja kasvamisest. Olin nagu kõik ise läbi elanud. See raamat tuletas meele mu lapsepõlve, mu kodu ja mu kadunud ema. —

Sest ajast said raamatud mu parimaks sõbraks. Mõnigi kord oleksin veelgi pidanud kannatama üksilduse piina, kuid sellest ajast on mul alati olnud hää sõber, kellega kõneldes unustan ümbruse, unustan oma elu ja muud. Mu mõtted lendavad kaasa sõbraga pikki teid, mu silmapiir laieneb ja tundeilm kasvab.

Hakkan nüüd alles aimama, kui mõõtmatu sügav võib olla inimelu. Kogu väärtuse on kaotanud nüüd

keha taha ja pöördupoole. Et takistus oleks suurem, sirutatakse veidi paremat jalga, kuna vasak rohkem kõverdub. Keha pöörmisega kiirendatakse pööret. Kindlasti eelkirjeldatud seisakus püsides tehakse parema suusaga kaar, vasak suusk järgneb pingutuseta liigutustele ja on kogu tallaga lumel.

Selle järele tõmmatakse vasak suusk rööbiti paremaga, ja liuglemine jätkub uues suunas. Pööre paremale tehakse samuti, kusjuures kogu tegevus toimub vastupidiselt.

Kahel järgmisel kolmapäeval

26. veebr. ja 4. märtsil (palvepäeval).

„Õpilasleht“ ei ilmu,

kuna satub kõrvuti lehe ilmumis- ja trükkimisajale rida tähtsaid päevi ja sündmusi ühes trükikoja ülekoormatuse ja meie loominguvõistluse hääletusmaterjalide läbitöötamisega. Tulemas on ju E. V. aastap., RA lõpp, palvepäev jne.

Järgmine „Õpilasleht“ ilmub seega 11. märtsil, sisaldades juba loominguvõistluse hääletuse tulemused, laureaate pildid ja preemiavõitjate nimestiku.

Seda aega aga kasutage innukalt tellimiskogumise välvõistluseks, Võistlustingimused ja preemiad v. lk. 11.

väikesed huvid, mis enne nii tähtsad olid. Mulle on nüüd selgunud mu sõprade kaudu, et kirjandus on elu peegel. Vaesena rändab elus inimene, kes pole kunagi kokku puutunud kirjandusega.

Poisikesena ehitasin õhulosse, oli odav ja tore lõbu. Mul oli nii palju tegemist enesega, oma unede maailmaga, et unustasin sageli oma kohustused.

Nüüd aga õpin, uurin teadusi...

Olen oma lühikeses elus rännanud nii paljudel maadel, elanud kord põhjalas, siis kuumas lõunas, kord ratsutanud elevandil, siis taas kihutanud põhjapõtradega lõpma tuul lumiseil legendikel. — Ja olen siiski olnud ainult mu kodumaal, olen askeldanud siin, ainult mu sõbrad, parimad maailmas, on mind kaasa kiskunud, on mulle kõnelnud kõigest, mis kuidagi suudab huvitada.

Kahetsen inimesi, kes ei suuda hinnata raamatuid kui sõpru. Nende silmaring on ikka sama, puudub ju võimalus tegelikult elus teha pikemaid reise, rännata kaugeile maile. Sageli jääb oma kodumaagi tundmatuks.

See oli esimene suur kogemus, suur rõõm, kui pika haiguse kestel said mulle kaastundlikkudeks sõpradeks raamatud. Ja nad on sama elavad kui inimesed. Raamatuil on hing, suur hing, hää ja halastaja. Tean küll, et nendegi hulgas leidub halbu, kuid hoidun nendega kokku puutumast. Küllap juba tunnen oma raamatust-sõpru paremini kui inimesõpru. Ei või kunagi näha inimesüdamesse, ikka on säääl varjatud sopikesi, kuid raamat, — too on alati avatud — ja igaüks võib tungida ta sügavusse.

Vastlatoitudest

Nagu vastlakombeks on liulaskmine ja palju muud, nii on ka välja kujunenud tüüpilised vastlatoitused, ilma milleta nagu ei olekski vastlapäeva.

Mõnigi laps paneb tähele selle päeva lähenemisel, kuidas ema ube või herneid puhastab ja neid likku paneb, et järgmisel päeval valmistada maitsvat suppi seajalgadega või teha sellest oa-hernekäkki. Õigem on, kui noored abilised ei jää päältvaatajaks, vaid püüavad aidata herneid ja ube puhastada, pliinisid praadida ja vastlakukleid teha.

Lõunaks oasupp seajalgadega, õhtuks pliinid vastlakuklitega — nii pühitseme vastlapäeva.

Et ka meil veidi teadmisi oleks vastlatoitudest, seks allpool mõned valmistusviisid.

PLIINID.

Pliinid on pärmiga pannkoogid, kus taina hulgas on tarvitatud tatrajahu ehk pliinjahu, mis annab tainale erilise maitse. Taina valmistamine võtab aega 4—5 tundi, sest tainas peab põhjalikult kerkima. Seepärast segatagu tainas varakult enne küpsetamist. Tainaks võtta järgmisi aineid:

3 klaasi saiajahu, 2 klaasi leiget vett, 25 gr. pärm, soola, 3 klaasi tatrajahu, 4 klaasi keeva piima, 100 gr. sulavõid, 4 muna. Praadimiseks võid või rasva.

Pärm panna tassi sisse ja hõõruda 2 teelusikatäie suhkruga vedelaks. Siis segada leige vee hulka vedel pärm ja saiajahu. Vedel tainas panna sooja kohta kerkima. Kerkinud tainale juure kloppida keeva piima, soola, tatrajahu, ja tainas panna uuesti kerkima. Kui tainas on teist korda kerkinud, siis juure kloppida munad ja sulavõi. Nüüd lasta tainal veel kolmas kord kerkida. Hästikerkinud tainas on sitke ja kiuline. Tainast tõsta kulbiga tulisele pannile ja praadida võiga pliidil mõlemilt poolt helepruuniks.

Pliinide praadimiseks on väikesed varreta pannid, mis pannakse üksteise kõrvale pliidiraudadele ja kus saavad ühtlased ümmargused koogid. Meie võime neid praadida harilikul koogipannil.

Pliinid peavad lauale andmisel olema tulised. Jahtudes kaob hää värske pliini maitse. Selleks panna küpsetatud pliinid kuni laualeandmiseni sügavamasse kaussi, päält katta kaanega ja tõsta kausiga kuumale vette. Aga vaadata hoolega, et



OLÜMPIA MÄNGUVALJAD

See on maastik Garmisch-Partenkircheni ligidal — 2628 m üle merepinna.

vett kaussi ei satuks. Lauale viia pliinid sama kausiga.

Laual pakkuda pliinide kõrvale leotatud ja peenekshakitud heeringat, mis on segatud hapukoorega. Keedist pliinide juure ei tarvitata.

VASTLAKUKLID.

Vastlakuklite juures teha harilik saiatainas. Erimaitseaineks siin juures on roosivesi ja vahukoor. Vastlakuklite tainas on järgmine:

1 liiter piima, 1 teelusikas soola, 50 gr. pärm, 2 kilogr. saiajahu, 100 kuni 200 grammi võid, 1 klaas suhkrut, 2 supilusikat roosivett.

Pärm hõõruda tassi sees 3 teelusikatäie suhkruga vedelaks. Siis segada leige piima hulka vedel pärm, sool ja pool jahudest. Saame poolvedela taina. See panna kerki- ma sooja kohta. Vahepeäl hõõruda vahule suhkur ja või. On tainas kerkinud, siis juure panna vahustatud või ja suhkur, roosivesi ja ülejäänud jahu. Nüüd tainast hästi kasta kuni kõik on segi ja tainas käte ja kausi küljest lahti lööb. Kastetud tainas uuesti kerkima panna. Kerkinult peab tainast poole rohkem saama. Kerkinud tainas on kobe ja kiuline. Kerkimiseks kulub mitu tundi. Teist korda ker-

Vastla-kombeid

VASTLA-sõna on laen saksa keelest (Fastnacht — paastuöö). Seda teavad kõik, et vastlapäeva söök on ikka olnud herneleem seajalgadega. Kui see tulele pandi, siis ei tehtud enam tööd, vähemalt mitte kedratud. Kui vastlaleem üle keeb, siis on sõnnikuveo aeg vihmene. Seajalakondid viidud teisel hommikul sigade lauta ja öeldud emisele: „Tee sa mulle niipalju põrsaid kui siin konte.“ Või kõige noorem laua juures pidanud need suus üksikult toalokka või metsa kandma, et sead suvel kosuksid ja ära ei jookseks.

ET LINAD hästi kasvaksid, siis lastakse kingult või hangelt kulguga liugu. Kelle kelk kõige kaugemale lendab, selle linad kasvavad kõige pikemaks. Säljuures lauldakse:

*Lina liugu, pikka kiudu!
Linad liulaskijalle,
takud takkalükkajalle,
tudrad toassa istujalle,
vareskaerad vahtijalle.*

Maja ümber puistatakse tuhka, et ussid sel aastal maja sisse ei tükiks. — Kui vastlapäeval kuu on kolm päeva vana, siis tuleb hää viljaaasta; on ta aga juba esimeses veerandis, siis halb.

ÕHTUL tehti õlest nukk, keda kutsuti „metsik“. Sellele pandi ühel aastal mehe kübar ja vana kuub selga, teisel aastal aga naise- tanu ja kuub. See pisteti pika lati otsa ja viidi suure kisa ja hõiskamisega üle küla või mõisa piiri, kus ta siis metsas puulatva seoti. See pidanud kõige paha vastu varjuks olema.

kinud tainast vormida väikesed ümmargused kuklid, panna võiga määratud plaadile ja lasta kolmas kord kerkida. Enne ahjupanemist määrada päält lahtiklopitud munaga ja küpsetada ilusaks pruuniks.

Soojad kuklid jahutada enne vahukoorega täitmist. Vahukoor panna kaussi või tirinasse, juure lisada natuke suhkrut ja mõni supilusikas roosivett. Lüüa külmas kohas vahtu. Jahtunud kuklitel lõigata päält kaas, katta kukkel koorevahuga ja panna uuesti kaas pääle. Kuklid asetada vaagnale või laiale vaasile, raputada üle tolmsuhkruga ja pakkuda tee või kohvi kõrvale.

Õigem on kuklid eelmisel päeval valmistada ja teisel päeval täita.

A. Hinnov.

Raamatuaasta lõpu
puhul "Õpilastele"

Välkvõistlus

21. veebr. — 11. märtsini.

Käesolevaga kuulutame välja auhinnalise välkvõistluse „Õpilastele“ tellimiste vastuvõtjate vahel.

Igaüks, kes hangib vähemalt 5-kr. tellimissummas „Õpilastele“ tellimisi, saab tasuta aastakäigu „Õpilastele“ (kas käesoleva või tulevase aastakäigu) või 10% rahas ja komplektikirjandust.

10 TELLIMISVASTUVÕTJA VAHEL aga, kes saadavad kõige suurema summa ulatuses tellimisi, jagab „Õpilastele“ pääle selle veel ERIPREEMIANA 40 kr. VÄÄRTUSES KIRJANDUST.

Välkvõistlusest osavõtjaks loetakse iga tellimisvas-

tuvõtja, kes ajavahemikus 21. veebr. — 11. märtsini võtab vastu „Õpilastele“ tellimisi ja need koos rahaga saadab „Õpilastele“ talitusele hiljemalt 11. märtsiks k. a. Juure lisada oma nimi ja aadress.

Tellimisi võib ära anda ka isiklikult Tartus. Promenadi 2, „Koolivarrasse“, Tallinnas V. Roosikrantsi 3, „Töökooli“ ja Viljandis õ/k „Õpistus“.

Raha võib maksta (10 % ja saatekulu maha arvates) meie posti jooksvale arvele nr. 2188.

TELLIMISTINGIMUSED: Kuuks ajaks (4 nr.) 20 senti, poolaastakäiku 50 senti ja aastakäik (ükskõik mis nr.-st alates) ainult üks kroon.

Laua-lipuvarda valmistamine

Mõne päeva pärast on meie Vabariigi sünnipäev. Harilikult kaunistatakse häällilapse lauda lilledega, seatakse uksele pärgi ja kaunistatakse neid lipukestega ja lilledega, — kõik selleks, et tõsta sündmuse pidulikkust ja osutada oma häätahtlikkust ja armastust sünnipäevalapsele. Eesti Vabariigi aastapäev on aga igale eestlasele pidupäev. Püüame siis selle päeva pidulikkust eriti tõsta. Pääle kõige muu hoolitsemise ka selle eest, et üheski meie kodus ei puuduks sel tähtsal päeval kaunistusena eestilipp, mille kinnitame ostetud või omatehtud varda külge ja asetame kas raamatukapile või ilulauale.

Lipuvarras on väga kerge valmistada, — loodame, et iga poiss saab sellega hakkama. Toome siinjuures mõned mõõdud ja joonised lipuvarda valmistamiseks. Kui aga õpilase kujutlusvõime on hästi arenenud, siis ta ei pruugigi järele aimata siin kujusid, vaid luua antud eeskujude järele sootuks uusi ja võibolla veelgi huvitavamaid vorme. Laua-lipuvarda aluse laius võiks olla umbes 14 cm. ja varda kõrgus 45 cm, teised mõõdud jäägu õpilase enese valida.

VARDA ALUS.

Esimesena näidatud lipuvarda kuju alus (joon. 1) on puust ja ristküjuline. Kokkutappimine on samasugune kui harilikul jõulupuujalal. Iga aluse otsa alla on kinnitatud naelakestega vineerist väljasaetud ruudukujuline klotsikene, mille ääred ulatuvad kolmest küljest natuke üle rist otsa. Kesk risti puuritakse auk lipuvarda jaoks,

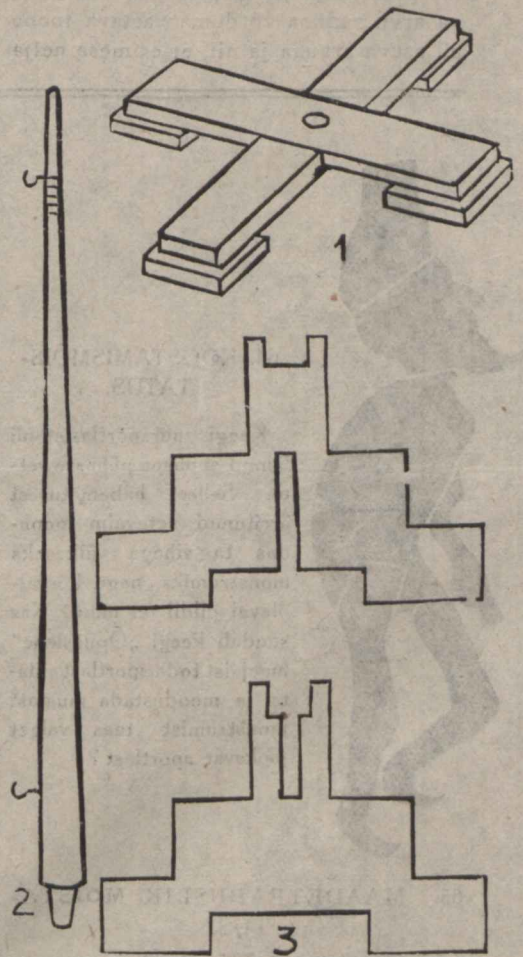
muidugi pärast seda, kui rist on juba kokku liimitud.

LIPUVARRAS on ümmarik, alt jämedam, kuid ülalt peenem. Jämedamasse otsa lõigatakse silindrikujuline kael, kuid nii jäme, et see mahuks aluses olevasse auku. Auk ja vardakael määratakse liimiga ning ühendatakse varras alusega. Jääb vaid kinnitada vardale konksud lippu kandva nõõri kinnitamiseks — ja lipuvarras ongi valmis. Ülemise vardakonksu saame sel teel, et keerutame ümber ülemise vardaotsa peenikese traadi keerdekeru kõrvale umbes 1 sm. pikkuselt. Lõpetanud keermise lõikame ülejäänud otsa vardast umbes 1 sm. kaugusel ja painutame sellest otsast konksu või rõnga. Varda alumisse otsa aga lööme lihtsalt ümmariku pääga naela, nii et see jääks vardast välja umbes 0,5 sm. kaugusel.

Teisena näidatud lipuvarda alus (joon. 3) on saetud harilikust vineerist. Alus koosneb kahest täiesti ühesugusest astmetekujulisest osast, ainult selle vahega, et ühel osal on vineeripaksuse laiune väljalõige altpoolt, teisel aga ülalt. Siselõige nii alt kui ülalt ulatub kuju teise astmeni. Ülemisest laiemast väljalõike osast kujuneb pesa lipuvardale. Aluse mõlemad osad ühendatakse risti üksteisele sissesaeatud väljalõigete kohal. Lipuvarras kinnitatakse liimiga aluses olevasse pesa, kuna kõik muu tehakse samuti kui esimese lipuvarda juures.

Laua-lipuvarda võib teha ka rauast. Aluseks võib tarvitada vitsrauda. Lõigake kaks ühepikkust tükki vitsrauda, viilige ääred siledaks, et ära hoida kriimustustest. Puurige mõlemale tükile keskohta auk, mis veidi väiksem kui varda läbimõõt. Vardaks võtke umbes 0,5 sm läbimõõduga raudtraat, viilige alumisse otsa kael, mis mahub parajasti aluses olevasse auku ja mille pikkus on veidi suurem kui kahekordne vitsraua paksus.

Asetage nüüd aluseks määratud vitsraua tükid üksteisele risti, nii et augud



satuksid kohakuti, pistke lipuvarda kael mõlemast august läbi ja neetige kinni. Ristikujulise aluse võib painutada veidi kumeraks ja varras ongi valmis. Konksud tehke traadist ja kinnitage varda külge jootmise teel.

Puust lipuvardaid võib ilustada peitsiga, värvides ja pääle kuivamist kattes värnitsaga või lakiga. Rauast lipuvarda võib katta emailvärviga või kuld- või hõbepronksiga. Lipuke tuleb kinnitada nõõrile ja ühendada vardaga konksukestega abil.

Õpilastele 16
kupong nr. 16

63. RISTARVUD.

$$\begin{array}{l} \boxed{9} \times \boxed{9} + \boxed{} - \boxed{} \boxed{4} = \boxed{3} \boxed{} \\ \boxed{9} : \boxed{} + \boxed{9} + \boxed{1} \boxed{} = \boxed{} \boxed{} \\ \boxed{9} : \boxed{9} - \boxed{} \times \boxed{} \boxed{8} = \boxed{} \boxed{6} \\ \boxed{9} - \boxed{} \times \boxed{9} - \boxed{1} \boxed{} \boxed{} = \boxed{7} \boxed{4} \\ \hline \boxed{9} + \boxed{6} + \boxed{3} \times \boxed{5} \boxed{4} = \boxed{1} \boxed{} \boxed{2} \end{array}$$

Igasse tühja ruutu asetada 1 number nii, et ülesanne lahenduks. Seejuures peab nelja joone pääl kohakuti asuva arvu summa võrduma vastava joone all asuva arvuga ja nii, et esimese nelja

joonel kohakuti asuva arvu summa võrduks ka esimese ristrea resultaadiga, teise nelja summa teise ristrea resultaadiga jne.

LAHENDUSED.

53. Ristarvud.

$$\begin{array}{l} 999 : 9 - 99 \times 333 = 3996 \\ 999 - 9 : 99 + 26 = 36 \\ 999 : 9 + 99 + 186 = 396 \\ 999 - 9 - 99 - 173 = 718 \\ \hline 3996 + 36 + 396 + 718 = 5146 \end{array}$$

54. Silbimõistatus.

1. Täheteadus, 2. Nagasaki, 3. seisatama, 4. Dalai-Laama, 5. toimetaja, 6. memorandum, 7. Tudulinna, 8. Siileesia, 9. „Ärimehed“, 10. raportima, 11. vispeldama, 12. Karakorum, 13. Hommikumaa, 14. selektsioon, 15. varustama, 16. Napoleon.

Esisilpidest saame tsitaadi „Kalevi pojast“: „Tänaseida toimetusi ära viska homse varna“.

55. Kirjanduslik mõistatus.

Sõnad õieti paigutatud saame eesti kirjaniku Hugo Raudsepp.

AUHINNAKS SAID kõigi „Õpilastelehes“ nr. 13 ilmunud ülesannete õieti lahendamise eest A. Uibopuu, O. Lutsu „Kuidas elate?“, H. Põhjala B. Zitkovi „Mustad purjed“, E. Kõrve C. C. D. Roberts'i „Valge hunt“.

ÕIETI LAHENDA JAD kõik „Õpilastelehtedes“ nr. 9, 10, 11 ja 12 ilmunud ülesanded Noor Lembit, Männimäe, J. Tamm, Th. Laredei, H. Altman ja Rootsi Raudpea.

SUURAUHINNA, nägusa nahkportfelli, sai kõikide „Õpilastelehtedes“ nr. 9, 10, 11 ja 12 ilmunud ülesannete lahendamise eest Johannes Tamm.



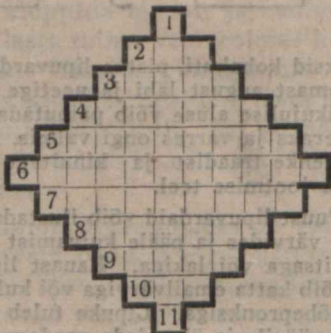
LOOMAARMATAJAD.

64. KOOSTAMISMÕISTATUS.

Keegi suursportlastist oli läinud suplema pühase vete. Sellest häbematuses ärritunud vetevaim moondas ta vihaga väikeseks monstrumiks, nagu kõrvaloleval pildil on näha. Kas suudab keegi „Õpilastelehe“ lugejaist toda sportlast aidata ja moodustada mustast monstrumist taas valget jooksvat sportlast?



65. MAADETEADUSLIK MÕISTATUS.



A, A, A, A, A, A, A, D, D, D, E, E, E, E, E, E, F, H, I, I, I, I, J, J.

K, K, L, L, L, M, M, M, M, M, M, N, N, N, N, O, P, P, R, R, R, R, R, R, S, S, S, U, U, U, U, U, U, U, V, A.

Antud tähed asetada nii selle kujundi ruutudesse, et saaksime ristridades järgmiste tähendustega kohanimed: 2. linn Põhja-Aafrikas, 3. linn Eestis, 4. maakond Eestis, 5. meri Aasias, 7. mäestik Euroopas, 8. riik Euroopas, 9. vald Valgamaal, 10. mägi Eestis.

Ristrida nr. 6 ja püstrida 1—11 annavad meile aga tuntud linna nimetuse Aasiast.

MÄRKUS: Kõigi tänaste ülesannete lahendused saata toimetusele hiljemalt 7. märtsiks, lisades lahendaja nime, soovikorral ka varjunime, täieliku aadressi, vanuse ja „Õpilastelehe kupongi nr. 16. Ühtlasi lisagu iga lahendaja väikesel lehekesel lahendusega kaasa vastuse küsimusele, mis meeldis teile käesolevas „Õpilastelehes“ kõige enam, mis kõige vähem ja miks. Sellega saab toimetuse lehte lugejaile suupärasemaks teha. Peetagu ka meeles, et auhindade jagamisel omab iga lahendaja niimitu auhinna saamise võimalust, kuimitu kupongi on lisanud lahendusele.

AUHINDADENA kõigi tänaste ülesannete õieti lahendamise vahel jagatakse täitesulepää, Ed. Bornhöhe „Tasuja“ ja taskuplokk.

ÄRGE UNUSTAGE

SUURAUHINNA, mis välja kuulutati „Õpilastelehes“ nr. 13 ja mis jagatakse nende „Õpilastelehe“ lugejate vahel, kes õieti lahendanud kõik „Õpilastelehtedes“ nr. 13, 14, 15 ja 16 ilmunud ülesanded. Ligemalt vaata eelnenud „Õpilastelehtedest“!

RAHVUSRAAMATUKOOL
EESTI